

نگاهی به اقتصاد

سردبیر

اقتصاد ایران در سال ۱۳۷۹ عملکرد بهتری را نسبت به سال قبل از آن نشان داد. رشد تولید ناخالص داخلی به میزان ۵/۹ درصد در مقایسه با رشد ۲/۸ درصدی در سال ۱۳۷۸ و همچنین رشد قیمت‌ها به میزان ۱۲/۶ درصد در مقایسه با رشد ۲۰/۱ درصدی سال ۱۳۷۸ مبین این واقعیت است. دلایل این موفقیت به اتخاذ سیاست‌های بهتر در داخل و مهیا بودن شرایط مناسب‌تر در خارج مربوط می‌شود.

در داخل عزم دولت در ادامه برخی سیاست‌های لازم، ثبات در رویه‌ها و رعایت انضباط نسبی در هدایت اقتصاد موجب شد که انتظارات به‌نحوی در جامعه شکل پذیرد که علی‌رغم رشد ۲۹/۳ درصدی نقدینگی در سال ۱۳۷۹ رشد قیمت‌ها برخلاف گذشته رشد نقدینگی را دنبال ننماید. این پدیده در دوره بعد از انقلاب اسلامی نادر است و دلیل اطمینان جامعه از استحکام اقتصاد است.

در خارج روند رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۰۰ میلادی صعودی بود. در این سال رشد اقتصادی جهان به ۴/۷ درصد رسید. از این مقدار، کشورهای صنعتی سهم کمتری را به خود اختصاص دادند. اقتصاد آسیا هم‌چنان دوره بهبود خود را طی کرد اما رشد کشورهای صنعتی از نیمه دوم این سال محدود شد. اما به‌هرصورت این میزان رشد در جهان به‌همراه سیاست‌های مناسب اویک در جهت کنترل تولید برای افزایش بهای نفت مؤثر بود.

استحکام بازار جهانی نفت و اطمینان در بازار داخلی در مجموع برای ثبات و ایجاد انتظارات مناسب در کشور کافی بود. جدول صفحه بعد موقعیت مناسب شاخص‌های اقتصادی را به‌خوبی نشان می‌دهد.

آمارهای کلان منتخب طی دهه اخیر

سال ۱۳۷۹	سال ۱۳۷۸	متوسط عملکرد برنامه دوم (۱۳۷۴-۷۸)	سال ۱۳۷۳	متوسط عملکرد برنامه اول (۱۳۶۸-۷۲)	
۵/۹	۲/۸	۳/۸	۱/۶	۷/۳	تولید ناخالص داخلی (درصد تغییر)
۸/۴	۷/۸	۲/۵	۲/۲	۱۳/۳	تشکیل سرمایه ثابت (درصد تغییر)
۲۷/۱	۲۲/۱	۲۲/۸	۲۳/۱	۲۰/۶	سهم تشکیل سرمایه از تولید (درصد)
۳۹/۸	۲۲/۶	۲۳/۵	۲۸/۸	۲۵/۳	پس‌انداز ناخالص ملی (درصد از تولید)
۲۸/۳	۲۰/۹	۱۸/۴	۱۹/۲	۱۷/۸	صادرات کالا (میلیارد دلار)
۲۴/۲	۱۷/۱	۱۵/۲	۱۴/۶	۱۵/۴	- نفت و گاز
۴/۱	۳/۸	۳/۲	۴/۸	۲/۴	- سایر
۱۵/۲	۱۳/۳	۱۴/۹	۱۲/۶	۱۹/۸	واردات کالا - فوب (میلیارد دلار)
۹۳۷	۱۷۱۳	۱۷۸۲	۹۲۱	-۰/۴	تغییر در ذخائر بین‌المللی (میلیون دلار)
(۰/۶)	(۱/۱)	(۳/۲)	(۴/۳)	(۲/۰)	نسبت کسری بودجه به تولید (کسری)
۴۷/۰	۲۴/۴	۲۶/۰	۷۲/۱	۲۹/۸	شاخص قیمت و بازده نقدی سهام (درصد تغییر)
۲۹/۳	۲۰/۱	۲۵/۵	۲۸/۵	۲۵/۱	نقدینگی (درصد تغییر)
۱۲/۶	۲۰/۱	۲۵/۶	۳۵/۴	۱۸/۹	تورم (درصد تغییر)
۷۹۵۲	۱۰۳۵۷	۱۵۰۴۷	۲۲۷۰۰	۲۳۲۰۰	بلدهی خارجی در پایان دوره (میلیون دلار)

ارتقا موقدماتی در بخش هزینه ملی در سال ۱۳۷۹ بیانگر روند روبه‌رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص است که از سال ۱۳۷۸ آغاز گردیده‌بود. در این سال فعالیت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمان هم‌چنان از عوامل مؤثر در رشد تشکیل سرمایه بود. رشد سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات در این سال نسبت به سال ۱۳۷۸ با شتاب بیشتری ادامه داشت که نشان‌دهنده برگشت اعتماد در

امر تولید و سرمایه‌گذاری از یک‌سو و اثربخشی سیاست‌ها و اقدامات حمایتی دولت در بخش سرمایه‌گذاری از سوی دیگر می‌باشد. هزینه‌های مصرفی خصوصی و دولتی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۶۹ در سال ۱۳۷۹ به ترتیب با رشدی معادل ۴/۲ و ۱/۱ درصد مواجه بود.

افزایش درآمدهای ارزی کشور و آغاز به کار صندوق مازاد درآمد ارزی در این سال و افزایش مازاد حساب‌جاری تراز پرداخت‌های کشور موجب شد که علاوه بر تأمین نیازهای ارزی جهت واردات کشور و افزایش ذخائر ارزی، قسمت قابل توجهی از بدهی‌های کشور پرداخت شود و میزان بدهی خارجی کشور در مقایسه با کشورهای مشابه به حد پائینی تنزّل یابد- این امر موجب استحکام بازار ارز و تقویت ریال شد و به دنبال این تحولات در اوایل سال ۱۳۸۰ درجه‌بندی ریسک کشور بهبود یافت. مجموعه این تحولات موجب شد که چشم‌انداز بهتری برای رشد اقتصادی فراهم آید و آرامش در فضای اقتصادی ایجاد شود. آرامشی که با امید به آینده همراه است. امید به اصلاحات اقتصادی عمیق‌تر و رعایت انضباط بهتر و حرکت به سمت عقلانی‌اندیشیدن در پهنه اقتصادی و احترام به اصول اقتصادی هم‌چنان گرمابخش فضای اقتصادی خواهد بود. در ذیل به اختصار بخش‌های اقتصادی را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

□ بخش کشاورزی

به دلیل تداوم خشکسالی، فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی در سال ۱۳۷۹ از وضعیت مطلوبی برخوردار نبود. کاهش میزان بارندگی به میزان ۲۴/۱ درصد و ناسامع‌بودن شرایط جوی موجب شد که تولید اکثر محصولات زراعی هم از نظر سطح زیر کشت و هم از نظر عملکرد با کاهش مواجه گردد. با این حال تولید پنبه و نیشکر با افزایش روبرو بود و تولید محصولات دامی نیز از وضعیت بهتری برخوردار بود.

در سال ۱۳۷۹ واردات گندم و شکر به ترتیب با ۱۰/۱ و ۲/۵ درصد نسبت به سال گذشته کاهش یافت که علت عمده این کاهش پیش‌بینی افزایش تولید گندم و افزایش میزان گندم خریداری‌شده مازاد بر مصرف کشاورزی نسبت به سال گذشته بود.

مانده تسهیلات اعطائی بانک‌ها به بخش غیردولتی در بخش کشاورزی با $۳۱/۱$ درصد افزایش به $۲۹۶۵۳/۵$ میلیارد ریال رسید که بیشترین رشد پس از بخش‌های صادرات و مسکن را به خود اختصاص داد. بخشی از افزایش در مانده تسهیلات اعطائی بانک‌ها به بخش کشاورزی ناشی از استمهال بدهی کشاورزان به دلیل خشکسالی بود.

□ بخش نفت

در راستای تحولات اوپک، سهمیه تولید نفت خام ایران در دی ماه ۱۳۷۸ معادل $۳/۳۶$ میلیون بشکه در روز بود که با روندی صعودی به $۳/۹۲$ میلیون بشکه در روز در آذر ماه ۱۳۷۹ افزایش یافت و بالاخره سهمیه تولید ایران از بهمن ماه ۱۳۷۹ به $۳/۷۰$ میلیون بشکه در روز کاهش یافت. میانگین قیمت هر بشکه نفت خام صادراتی کشور در این سال معادل $۲۵/۳۳$ دلار بود که نسبت به سال ۱۳۷۸ حدود $۲۸/۵$ درصد افزایش نشان می‌دهد.

□ بخش صنعت و معدن

براساس آمارهای مقدماتی، ارزش افزوده بخش‌های صنعت و معدن در سال ۱۳۷۹ به قیمت ثابت سال ۱۳۶۹ به ترتیب $۹/۶$ و $۶/۵$ درصد نسبت به سال ۱۳۷۸ افزایش داشت که در مقایسه با رشد پیش‌بینی‌شده برای بخش‌های مزبور در برنامه سوم ($۸/۰$ درصد و $۵/۵$ درصد) رشد بیشتری را نشان می‌دهد.

متوسط سرمایه‌گذاری پیش‌بینی‌شده برای هر طرح صنعتی براساس جوازهای تأسیس در این سال به $۶۹۷۱/۶$ میلیون ریال رسید که نسبت به سال ۱۳۷۸ حدود $۹۴/۸$ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال متوسط سرمایه‌گذاری برای هر شغل براساس جوازهای تأسیس $۲۳۷/۲$ میلیون ریال برآورد شده است که در مقایسه با سال قبل از رشدی معادل $۷۱/۰$ درصد برخوردار است که این روند حاکی از چشم‌انداز خوش‌بینانه سرمایه‌گذاری در فعالیتهای صنعتی است.

با گسترش سرمایه‌گذاری و توسعه ظرفیت‌ها در فعالیتهای صنعتی و معدنی در سال ۱۳۷۹ تولید اغلب کالاهای منتخب صنعتی در این سال از رشد مطلوبی برخوردار گردید. به طوری که براساس آمار منتشرشده توسط وزارت صنایع و معادن از ۸۲ نوع کالاهای منتخب صنعتی کشور، تولید ۴۹ کالا همراه با رشد بوده و همچنین تولید ۶۰ درصد کالاهای مذکور دارای رشدی بالاتر از ۱۰ درصد می‌باشد.

در سال ۱۳۷۹ در بخش معدن، تولید اغلب محصولات فلزی از رشد نسبتاً خوبی برخوردار گردید. در این سال تولید فولاد خام و تولیدات کالانی فولاد به ترتیب ۶/۶ و ۵/۲ میلیون تن رسید و تولید آلومینیوم نیز از افزایش برخوردار شد. همچنین میزان تولید محصولات پتروشیمی در این سال قابل توجه بود. طبق آمار شرکت ملی صنایع پتروشیمی، تولید محصولات پتروشیمی با ۷/۲ درصد رشد به رقم ۱۱/۸ میلیون تن رسید. این در حالی است که تولید مجتمع‌های تولیدی در سال ۱۳۷۸ معادل ۱/۲ درصد نسبت به سال ۱۳۷۷ کاهش داشت.

در سال مورد بررسی مانده تسهیلات اعطائی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به بخش‌های دولتی و غیردولتی در بخش صنعت و معدن با ۲۷/۷ درصد افزایش به ۵۲۸۰۰ میلیارد ریال بالغ شد. در این سال بانک‌های تجاری کماکان سهم بالائی از تسهیلات پرداختی به بخش‌های غیردولتی را به خود اختصاص داد. بانک صنعت و معدن جمعاً ۴۹۷/۶ میلیارد ریال تسهیلات در قالب ۱۲۵۲ فقره در چارچوب عقود اسلامی پرداخت نمود.

□ بخش ساختمان و مسکن

در سال ۱۳۷۹ ارزش افزوده بخش ساختمان و مسکن به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۶۹ رشدی معادل ۸/۷ درصد را نشان می‌دهد و سهم آن از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت، ۵/۱ درصد می‌باشد. در سال ۱۳۷۹ سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در ساختمان‌های جدید مناطق شهری با ۳۲/۴ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۷۸ به رقم ۲۹۲۱۸/۷ هزار میلیارد ریال بالغ گردید.

سرمایه‌گذاری مزبور در شهر تهران و شهرهای بزرگ به ترتیب $۵۷/۶$ و $۱۹/۸$ درصد و در شهرهای کوچک و متوسط $۲۶/۱$ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت. به‌علاوه ادامه سیاست‌های اعتباری در خصوص اعطای تسهیلات بانکی جهت خرید مسکن، سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های تکمیل‌شده در این سال را با $۵۲/۰$ درصد افزایش مواجه نمود. همچنین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمان‌های نیمه‌تمام نیز با رشدی به میزان $۲۴/۵$ درصد، حدود $۴۶/۶$ درصد از کل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمان‌های جدید مناطق شهری را به خود اختصاص داد.

□ وضع مالی دولت

عملکرد بودجه دولت در سال ۱۳۷۹ نشان‌دهنده انضباط مالی دولت در این سال مطابق با پیش‌بینی‌های قانون برنامه سوم است. تنظیم بودجه متعادل و به‌کارگیری مفروضات محافظه‌کارانه در مورد قیمت و درآمد نفت و ایجاد حساب ذخیره ارزی کشور در قالب قانون بودجه، ویژگی عمده بودجه کشور در سال ۱۳۷۹ بود. در این سال برای اولین بار بدهی دولت به بانک مرکزی به میزان ۲۳۰۰ میلیارد ریال بازپرداخت گردید. با ایجاد حساب ذخیره ارزی، دولت موفق گردید در این سال آثار انبساطی بخش قابل توجهی از رشد درآمدهای نفتی را بر بودجه و اقتصاد ملی خنثی نماید.

در سال ۱۳۷۹ درآمدهای عمومی دولت با $۱۳/۴$ درصد افزایش نسبت به سال قبل به $۱۰۴۶۴۰/۸$ میلیارد ریال بالغ گردید. در همین حال پرداخت‌های عمومی دولت نسبت به سال قبل با رشد $۱۶/۳$ درصد به $۱۰۸۳۱۶/۲$ میلیارد ریال رسید. با توجه به میزان درآمدها و پرداخت‌های دولت، بودجه عمومی دولت با $۳۶۷۵/۴$ میلیارد ریال کسری مواجه گردید که عمدتاً از طریق فروش اوراق مشارکت و برگشتی‌ها تأمین گردید.

در سال ۱۳۷۹ ترکیب درآمدهای دولت در مقایسه با سال ۱۳۷۸ تا حدودی تغییر کرد. به‌طوری که سهم درآمد نفت با احتساب درآمد ناشی از فروش ارز از $۴۸/۳$ درصد به $۵۶/۸$ درصد و سهم درآمدهای مالیاتی از ۲۸ درصد به $۳۱/۴$ درصد افزایش یافت. در این سال $۹۶/۷$ درصد از درآمدهای

مالیاتی مصوب بودجه تحقق یافت و با رشدی به میزان ۲۷/۱ درصد به ۳۲۸۴۲ میلیارد ریال بالغ گردید و سهم مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم به ترتیب ۵۹/۶ و ۴۰/۴ درصد از کل درآمدهای مالیاتی بود.

در سال ۱۳۷۹ پرداخت‌های عمومی دولت با ۱۶/۳ درصد افزایش سالانه به ۱۰۸۳۱۶/۲ میلیارد ریال بالغ گردید. پرداخت‌های جاری در این سال ۷۹/۳ درصد از کل پرداخت‌های عمومی دولت را تشکیل داد. پرداخت‌های جاری و عمرانی بودجه در سال ۱۳۷۹ در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۲۵/۹ درصد افزایش و ۱۰ درصد کاهش داشته‌است.

□ موازنه پرداخت‌ها

تحولات مثبت بازار جهانی نفت، ایجاد حساب ذخیره ارزی و اجرای تدریجی مقررات جدید ارزی و تجارت خارجی در سال ۱۳۷۹ که با شروع برنامه سوم توسعه همراه بود، بخش خارجی اقتصاد کشور را متأثر ساخت.

متوسط بهای هر بشکه نفت خام صادراتی ایران با ۲۸/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۵/۲ دلار در سال ۱۳۷۹ رسید و به این ترتیب درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت در این سال به ۲۴/۲ میلیارد دلار بالغ گردید که نشان‌دهنده ۴۲ درصد افزایش می‌باشد.

صادرات غیرنفتی در این سال در مقایسه با سال ۱۳۷۸ با ۴/۵ درصد رشد به ۴۱۱۹ میلیون دلار رسید. واردات کشور به قیمت فوب با رشدی معادل ۱۳/۲ درصد به ۱۵۲۰۷ میلیون دلار رسید و در نتیجه تراز بازرگانی کشور از ۱۳۱۳۸ میلیون دلار مازاد برخوردار شد. در مجموع حساب جاری تراز پرداخت‌های کشور در سال ۱۳۷۹ در مقایسه با سال قبل رشد قابل ملاحظه‌ای نشان داد و از مازادی معادل ۱۲۶۴۵ میلیون دلار برخوردار شد.

افزایش درآمد ارزی در این سال موجب شد تا در پایان سال تعهدات ارزی کشور ۳/۲ درصد کاهش یابد و از ۲۱/۹ میلیارد دلار به ۲۱/۲ میلیارد دلار برسد و سهم تعهدات بالقوه از ۴۸ درصد به

۵۹/۲ درصد افزایش یابد. بدهی‌های خارجی کشور نیز ۲۳ درصد کاهش یافت و از ۱۰۳۵۷ میلیون دلار به ۷۹۵۳ میلیون دلار تقلیل یافت. سهم دیون کوتاه‌مدت و بلندمدت براساس سررسید اولیه در مجموع بدهی‌های قطعی در پایان سال به ترتیب معادل ۴۶ و ۵۴ درصد بود.

در سال ۱۳۷۹ خالص حساب سرمایه معادل ۱۰۱۹۱ میلیون دلار کسری نشان می‌دهد که بخش عمده آن مربوط به افزایش ذخائر ارزی دولت و بخش دیگر مربوط به بازپرداخت بدهی‌های کشور بوده‌است.

تأکید اساسی در زمینه سیاست‌های ارزی در سال ۱۳۷۹ بر کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد ملی از عدم تعادل‌های محتمل در درآمدهای ارزی و نوسانات معقول در نرخ ارز قرار داشت. علاوه بر این استحکام بخش خارجی اقتصاد کشور در این سال موجبات ثبات بازار ارز، بهبود انتظارات و بازگشت اطمینان و کاهش قابل توجه بدهی‌های خارجی کشور را ایجاد نمود.

□ وضع پولی و اعتباری

نقدینگی در پایان سال ۱۳۷۹ رشدی معادل ۲۹/۳ درصد داشت و حجم آن به ۲۴۹۱۱۰/۷ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۷۹ رسید. این رقم در پایان تیرماه ۱۳۸۰ به ۲۶۸۴۹۰/۱ میلیارد ریال رسید که نسبت به اسفندماه سال ۱۳۷۹ از ۷/۸ درصد رشد برخوردار می‌باشد. بررسی عوامل مؤثر بر رشد نقدینگی در پایان سال ۱۳۷۹ نشان‌دهنده سهم بیشتر خالص دارائی‌های داخلی نسبت به سهم خالص دارائی‌های خارجی در رشد نقدینگی می‌باشد. در بین عوامل تشکیل‌دهنده دارائی‌های داخلی، مطالبات از بخش غیردولتی سهمی معادل ۱۸/۵ واحد درصد در افزایش نقدینگی را دارا بود. در سال ۱۳۷۹ حجم سپرده‌های بخش غیردولتی نزد بانک‌ها با رشدی به میزان ۳۱/۳ درصد بالغ بر ۲۲۳۹۵۲/۳ میلیارد ریال گردید. سپرده‌های دیداری و غیردیداری به ترتیب از رشدی به میزان ۲۸/۱ و ۲۷/۱ درصد برخوردار شد.

بررسی عملکرد اعتباری بانک‌ها در سال ۱۳۷۹ نشان می‌دهد که مانده تسهیلات اعطائی بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به بخش غیردولتی، بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی نسبت به سال ۱۳۷۸ با ۳۰/۸ درصد رشد به ۱۵۱۵۴۴/۹ میلیارد ریال رسید. از این مبلغ ۱۰۹۲۵۲ میلیارد ریال مربوط به بانک‌های تجاری و ۴۱۸۰۰ میلیارد ریال مربوط به بانک‌های تخصصی و بقیه مربوط به مؤسسات اعتباری غیربانکی می‌باشد.

عوامل مؤثر بر رشد پایه پولی و نقدینگی در سال ۱۳۷۹

(میلیارد ریال)

۱۳۷۹			مانده در پایان سال			
سهیم در رشد (درصد)	درصد تغییر	تغییر در مانده	۱۳۷۹	۱۳۷۸	۱۳۷۷	
۱۷/۵	۱۷/۵	۱۲۵۷۵/۵	۸۴۳۹۸/۱	۷۱۸۲۲/۶	۶۱۹۶۶/۶	● پایه پولی
۴/۴	۷۰/۳	۳۱۲۷/۰	۷۵۷۶/۸	۴۴۹/۸	۲۴۶۵/۲	- خالص دارائی‌های خارجی
-۱۷/۶	-۲۳/۵	-۱۲۶۶۹/۱	۴۱۳۱۱/۰	۵۳۹۸۰/۱	۵۴۰۲۲/۵	- خالص مطالبات از بخش دولتی
۲/۸	۱۲/۲	۲۷۴۲/۴	۲۲۵۵۲/۴	۲۰۸۱۱/۰	۱۳۳۹۹/۸	- مطالبات بانک مرکزی از بانکها
۲۷	۵	۱۹۳۷۵/۳	۱۱۹۵۷/۰	-۷۴۱۸/۲	-۷۹۴۲/۱	- خالص سایر اقلام
۲۹/۳	۲۹/۳	۵۶۴۲۱/۵	۲۴۹۱۱۰/۷	۱۹۲۶۸۹/۲	۱۶۰۴۰۱/۵	● نقدینگی
۱/۱	۶۵/۵	۲۱۸۰/۸	۵۵۱۰/۲	۳۳۲۹/۴	-۶۲۵/۶	- خالص دارائی‌های خارجی
۲۸/۱	۲۸/۶	۵۴۲۴۰/۷	۲۴۴۶۰۰/۵	۱۸۹۳۵۹/۸	۱۶۱۰۳۷/۱	- خالص دارائی‌های داخلی
-۴/۸	-۱۸/۸	-۹۱۵۳/۶	۲۹۶۵۲/۴	۴۸۸۰۷/۰	۴۹۱۹۶/۹	خالص مطالبات از دولت
۲/۰	۹/۲	۳۹۱۱/۵	۴۴۵۶۸/۳	۴۲۶۵۶/۸	۳۹۴۱۶/۱	خالص مطالبات از مؤسسات و شرکت‌های دولتی
۱۸/۵	۳۰/۸	۳۵۷۰۲/۰	۱۵۱۵۴۴/۹	۱۱۵۸۲۰/۹	۸۴۰۷۳/۰	مطالبات از بخش غیردولتی (۱)
۱۲/۳	۱۳۲/۵	۲۳۳۷۸/۹	۵۸۳۴/۰	-۱۷۹۴۲/۹	-۱۱۶۴۸/۹	خالص سایر اقلام

۱ - بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد

□ روند قیمت‌ها

علی‌رغم گسترش نقدینگی در این سال، روند کاهنده نرخ تورم که از تیرماه سال ۱۳۷۸ آغاز شده‌بود در سال ۱۳۷۹ کماکان ادامه یافت. بهبود وضعیت تراز پرداخت‌ها، افزایش اعتماد عمومی نسبت به ثبات اقتصادی کشور و اجرای سیاست‌های غیرانبساطی مالی و پولی از عوامل عمده کاهش نرخ تورم در سال ۱۳۷۹ محسوب می‌شود. نرخ تورم در سال ۱۳۷۹ در سطح ۱۲/۶ درصد، به مراتب پایین‌تر از هدف مورد نظر در قالب برنامه سوم تثبیت شد. در بین گروه‌های اختصاصی شاخص بهای کالاها با برخورداری از رشدی برابر ۹ درصد نسبت به سال قبل و ضریب اهمیت نسبی ۶۱ درصد به تنهایی ۴۲ درصد از افزایش شاخص بهای کل را به خود اختصاص داده‌است.

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، شاخص عمده‌فروشی
و شاخص بهای تولیدکننده در چهارماهه اول سال ۱۳۸۰

شاخص	عدد شاخص در تیرماه ۱۳۸۰	رشد شاخص نسبت به ماه گذشته (درصد)	متوسط شاخص در چهار ماهه سال ۱۳۸۰	رشد متوسط شاخص در چهار ماهه اول سال ۱۳۸۰ نسبت به مدت مشابه سال گذشته (درصد)
CPI (۱۳۷۶=۱۰۰)	۱۷۲/۸	۰/۸	۱۷۲/۷	۱۱/۶
WPI (۱۳۷۶=۱۰۰)	۱۷۲/۳	۱/۰	۱۷۲/۷	۵/۲
PPI (۱۳۷۶=۱۰۰)	۱۸۵/۴	۱/۵	۱۸۲/۶	۱۱/۳

□ بورس اوراق بهادار

به‌همراه بهبود شرایط اقتصادی و چشم‌انداز مطلوب‌تر سرمایه‌گذاری، فعالیت‌های بورس اوراق بهادار در این سال از رونق بالایی برخوردار شد. معاملات بورس از نظر تعداد و ارزش سهام معامله‌شده

نسبت به سال قبل افزایش قابل توجهی داشت. به طوری که تعداد و ارزش معاملات با رشدی معادل ۴۲/۳ و ۷۵ درصد برخوردار شد. متوسط روزانه تعداد سهام معامله شده ۷ میلیون سهم و متوسط ارزش معاملات روزانه ۳۸/۲ میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال ۱۳۷۸ افزایش چشمگیری به خصوص در ارزش معاملات روزانه نشان می‌دهد. در پایان سال ۱۳۷۹ شاخص قیمت سهام با افزایشی به میزان ۳۵ درصد به عدد ۲۹۷۸/۳ رسید.

در مجموع می‌توان گفت در پرتو سیاست‌های اتخاذ شده دولت و با برخورداری از فضای مناسب بین‌المللی و افزایش قیمت نفت، عملکرد اقتصادی ایران در سال‌های اخیر روند مناسب‌تری داشته است. به ویژه در یک سال و نیم گذشته شاخص‌های اقتصادی دلگرم‌کننده بوده است. روند رشد اقتصادی و شاخص‌های سرمایه‌گذاری و رشد قیمت‌ها حکایت از فضایی مناسب برای امیدواری بیشتر دارد. اما باید توجه داشت عمده‌ترین دلایل این روند، افزایش قیمت نفت و آرامش فضای اقتصادی داخلی بوده است. هنوز نگرانی‌های عمده رفع نشده است. هنوز بنیاد و زیرساخت‌های رشد مستمر و پایدار اقتصادی چندان محکم نیست. هنوز لازم است باور خود را از اصول اقتصادی برای عوامل اقتصادی و بنگاه‌ها روشن نمائیم تا تصمیم‌گیرندگان فضای اقتصادی با اطمینان کامل بتوانند تصمیمات بلندمدت خود را اتخاذ نمایند. مباحثی نظیر مالکیت، مکانیسم آزاد عرضه و تقاضا، وظایف دولت در اقتصاد، سهم بخش خصوصی و تخصیص منابع، نیاز به تبیین و شفافیت بیشتری دارد. تردیدی نیست که کشور ما دارای ذخائر بزرگ مادی و معنوی است و شک نیست که سهم بالقوه ما از تولید و تجارت جهانی بسیار بیشتر از ارقامی است که در حال حاضر ارائه می‌شود. لذا به ناچار می‌پذیریم که ما منابع عظیم مادی و معنوی خود را آن‌طور که شایسته بوده است به سمت اهدافمان سوق ندهایم و نتیجه مطلوب را کسب نکرده‌ایم. افزایش درآمد نفتی و تزریق آن به اقتصاد، اثرات کوتاه‌مدت به جای می‌گذارد اما نمی‌تواند بدون زیربنای درست منجر به رشد پایدار شود. تزریق اعتبار و نقدینگی به اقتصاد بدون آماده‌سازی و سالم‌سازی بنیان‌های اقتصادی چه بسا منجر به عدم تعادل‌های پولی و مالی شود که اثرات منفی اعتبارات بر اثرات مثبت آن پیشی گیرد.

لذا نگاهی عمیق‌تر و دقیق‌تر به امور اقتصادی لازم است تا بتوان اوضاع اقتصادی را آن‌چنان سامان داد که پاسخ‌گویی نیاز جامعه‌ای جوان همانند کشور ما باشد. افزایش جمعیت به‌نحوی است که هر سال درآمد سرانه حاصل از صدور نفت خام کمتر خواهد شد. لذا تکیه بر عوامل داخلی رشد و آرایش جدید فضای اقتصادی همراه با تعاریف روشن از مکانیسم‌های اقتصادی موجود می‌تواند فضایی روشن و شفاف برای عوامل اقتصادی به‌وجود آورد. فضای اقتصادی باید به‌نحوی روشن گردد که هر تصمیم‌گیرنده تکلیف خود را بداند و بتواند آینده‌ای امن را پیش‌بینی کند. در چنین شرایطی است که پسرانداز، تشویق و سرمایه‌گذاری و تولید تسریع می‌شود. به‌نظر می‌رسد که اقتصاد ما با صبر و حوصله به این سمت حرکت می‌کند و آثار آن را در عملکرد اقتصاد در سال‌های اخیر شاهد بوده‌ایم. شتاب بیشتر در رشد مستلزم اصلاحات بیشتر اقتصادی و حرکت تندتر در این زمینه خواهد بود که امید است با توجه به اهداف برنامه سوم این شتاب در رشد حاصل شود. شتابی که لازمه بازماندن از دیگران در مسابقه پرحرارت جهان امروز است.